

9. Положення про Головне управління Міндоходів у Харківській області : наказ Міністерства доходів і зборів України від 17.04.2013 р. № 58 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kh.sfs.gov.ua>.

10. Савенков А. Н. Как победить коррупцию: юридические практики Великобритании / А. Н. Савенков, А. А. Савенков // Правовое поле современной экономики. – 2012. – № 7. – С. 7–16.

11. Дерябин Ю. С. Можно ли одолеть коррупцию? (опыт Финляндии) / Ю. Дерябин // Современная Европа. – 2005. – № 1. – С. 71–81.

12. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009 – 2013 роки) : монографія / [Є. М. Блажівський, І. М. Козьяков, О. О. Книженко та ін.]. – К. : Національна академія прокуратури України, 2014. – 484 с.

Надійшла до редколегії 07.10.2014 р.

УДК 351+26

С. В. ОНИЩУК

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ДОКТРИНИ ТРАДИЦІЙНИХ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ В УКРАЇНІ В ПИТАННЯХ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І ЦЕРКВИ

Розкрито суть і значення соціальної доктрини церкви. Висвітлено соціальні доктрини традиційних християнських церков в Україні, а саме: Української православної церкви (УПЦ), Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ КП), Української греко-католицької церкви (УГКЦ).

Ключові слова: церква, держава, соціальна доктрина, традиційні християнські церкви, релігія, суспільство.

This article reveals the essence and value of the social doctrine of the church. Highlights of the social doctrine of the traditional christian churches in Ukraine, namely: the Ukrainian orthodox church, the Ukrainian orthodox church of Kyivan patriarchate, the Ukrainian greek-catholic church.

Key words: church, state, social doctrine, the traditional christian church, religion, society.

Падіння ролі морально-етичних цінностей християнства в ієрархії життєвих цінностей українського соціуму, істотна деформація змісту засад християнського віровчення в уявленнях вірних, нав'язлива пропаганда цінностей і способу життя споживацького суспільства та інші негативні явища

духовного життя українського суспільства викликають гостре занепокоєння з боку церков. Ці проблеми церкви сприймають не лише як необхідність адаптації до нових реалій пострелігійного світу задля власного виживання, але і як виклики, на які потрібно дати адекватну відповідь – забезпечити експансію (або реекспансію) власних цінностей назовні. Одним з таких потужних засобів можна вважати соціальні доктрини традиційних християнських церков (СДЦ).

Дана проблематика фрагментарно розглядається в дослідженнях Ю. Кальниша, В. Малюської, Р. Небожук, І. Онищука, В. Петрика, І. Рябка, Т. Теслі та ін.

Мета статті полягає в розкритті сутності соціальної доктрини церкви та здійсненні порівняльного аналізу соціальної доктрини в питаннях взаємодії держави і церкви тих християнських церков, що мають найбільший релігійний вплив на суспільство, прихожани яких становлять більшість українських вірних або осіб, що вважають себе такими. Такими церквами варто визнати Українську православну церкву (УПЦ), Українську православну церкву Київського патріархату (УПЦ КП), Українську греко-католицьку церкву (УГКЦ).

Соціальна доктрина церкви (СДЦ) це – сукупність богословських поглядів щодо найрізноманітніших проблем буття суспільства, що поступово структурувалися у вигляді зведення офіційних документів церкви. СДЦ не варто розуміти як викладення ідеології чи певної моделі суспільного розвитку, спрямованої на визначення і впорядкування економічних, політичних, соціальних та інших відносин. На думку російського релігієзнавця К. Костюка, соціальне вчення церкви не є “ні політичною ідеологією, ні соціальним християнством, ні доктриною суспільної політики” [4, с. 130–131].

Запропоновані поради економічного, юридичного, соціального та культурницького характеру, додає дослідник, варто вважати не елементами моделі, яку треба застосувати замість наявної, а прикладами правильного дотримання християнських принципів [1, с. 58].

На думку І. Онищука, релігійний чинник в умовах політичних, соціальних та економічних трансформацій набуває все більшого впливу на процеси в державі й стає невід’ємним атрибутом суспільного життя. Звісно, релігія здатна бути серйозним миротворчим інструментом [7, с. 8].

Підґрунтям соціальної доктрини церкви виступає “антропологія на основі Євангелія” з твердженням ідеї людини як образу Божого [1, с. 59]. Цей аспект християнського віровчення, а також те, що церква традиційно позиціонує себе Боголюдським організмом, тобто посередником між божественним та людським світами, зобов’язує останню дослухатися до мирських проблем вірних. Інакше кажучи, СДЦ – це етична доктрина, в якій церква виносить своє судження щодо моральності тієї чи іншої сторони життя суспільства, що оцінюється за критеріями відповідності чи невідповідності євангельській науці про людину і її покликання [3, с. 52–53, 58].

Про важливість етичного аспекту соціальної доктрини християнських церков свідчить її мета: зорієнтованість на євангелізацію суспільства – формування в людини християнського світогляду, надання християнинові відповіді на питання сучасності та конкретні рекомендації щодо моделі поведінки в різних життєвих ситуаціях [14, с. 11].

Оскільки євангелізація полягає в проповідництві церквами соціального вчення як сукупності соціально-філософських і теологічних знань про сутність та устрій суспільства, що висвітлюють церковну позицію стосовно політики, економіки, праці, сім'ї, освіти, права, культури та інших суто світських сфер, це не може не заторкувати поля діяльності держави. Ураховуючи це, усі СДЦ містять розділи, присвячені питанню відносин церкви з державою. У них, як правило, окреслюються принципи, на яких церква будує свої відносини з державою, висловлюються побажання щодо ролі останньої в завданні покращення морального здоров'я суспільства та інших аспектах соціальної місії церкви.

Православну церкву можна вважати найчисленнішою за кількістю її вірних і в Україні (УПЦ), і на теренах колишнього Радянського Союзу. З початку 1990-х р. соціальну тему не раз порушували й обговорювали на високому рівні, про що свідчить участь ієрархів у розробці постанов, концепцій, офіційних документів. Як наслідок, 2000 р. на Архієрейському соборі в Москві “Основи соціальної концепції Російської Православної церкви” нарешті були ухвалені. В Україні цей документ видав Інформаційно-видавничий центр Української православної церкви окремим виданням 2002 р. під назвою “Основи соціальної концепції Української православної церкви”, проте він має лише незначні зміни за змістом порівняно з російським оригіналом [13].

Соціальна доктрина УПЦ слідом за богословською і соціально-філософською думкою католицизму намагається дати власну оцінку таким актуальним питанням сьогодення, як біоетика, наркоманія, медицина, екологія тощо, яка, до речі, багато в чому збігається з поглядами Римо-католицької церкви (РКЦ). Разом з тим, проблеми власності, праці, особи і суспільства, які є основоположними в соціальному вченні західного християнства, розглядаються досить схематично, в дусі біблійних тлумачень. Щодо інших актуальних проблем сучасності – кризи сучасного християнства, ставлення до секулярного суспільства, проблем науково-технічного прогресу, глобалізації, освіти, культури, сім'ї тощо – у позиції церкви, на думку В. Сергійко, проявляється православний традиціоналізм, соціальний песимізм і крайній есхатологізм [11, с. 7].

Тим самим соціальна концепція УПЦ повністю відбиває і цементує теоцентричну духовну традицію російського православ'я щодо оцінки матеріального світу як “справи рук диявола”. У зв'язку із цими особливостями соціальної концепції УПЦ чимало дослідників зазначали, особливо в період, коли цей документ був тільки-но опублікований, що в

ній відсутні нові підходи, здатні зробити цю доктрину цікавою для широких кіл суспільства, особливо вірних. Указувалось також й на велику кількість серйозних внутрішніх суперечностей, особливо в національному питанні [12; 9, с. 14–24].

Принципово новим підходом варто назвати позицію, яку зайняла церква у відносинах з державою. Це питання посідає фактично центральне місце в соціальній концепції УПЦ. Через радикальний перегляд церквою принципів відносин з державою, доктрині навіть закидали, що вона ставить церковну організацію поза межі правового поля держави. Зокрема, в адміністрації президента В. Путіна позиція церкви (РПЦ) щодо можливості громадянської непокори органам влади була сприйнята як спроба РПЦ сформулювати нові принципи церковно-державних відносин в односторонньому порядку [12].

У змісті соціальної доктрини церкви чи не вперше в її історії, чітко відстежується тенденція дистанціювання від державної влади в ролі її сателіта, висуваючи претензії на роль незалежного і сильного партнера у відносинах з державою. Хоча треба зауважити, що декларування цієї лінії поведінки сповнене протиріч. Нова політика РПЦ у відносинах з державою, що закріпилася і в “Соціальній доктрині” УПЦ, проявляється в такому:

1) моральній оцінці природи держави. Декларуючи загалом лояльність до державної влади і закликаючи вірних підкорятися їй та молитися за неї, соціальна доктрина водночас розглядає державу не як Богом дану реальність у дусі “немає влади, як не від Бога, і влади існуючі встановлені від Бога”, а лише як можливість, надану людям Богом для обмеження панування гріха у світі;

2) чіткому розмежуванні сфер діяльності і суспільних ролей держави та церкви. Остання, вдало маніпулюючи принципом світськості держави, проводить чітку межу між юрисдикцією світської і духовної влад. У розділі III, пункт 3 “Основ соціальної концепції” зазначається, що “Церква не повинна брати на себе функції, що належать державі”, а “державна не повинна втручатися в життя Церкви” (III, 3). Загалом текст цього розділу сформульовано так, що церква в разі потреби має право втручатися в суспільні справи, які можуть лежати у сфері компетенції держави, а останній стосовно церковного життя така можливість не надається, окрім випадків, що передбачають діяльність церкви як юридичної особи. Окремо привертає до себе увагу те, що церква може залишати за собою право звертатися до державної влади з проханням або закликом застосувати силу в тих чи інших випадках, хоча і визнає, що остаточне слово залишається за державою (III, 3);

3) праві давати моральну оцінку діям світської влади, яке церква залишає лише за собою, в той час як світська влада не може давати такої оцінки діям церкви. Державна влада може оцінювати діяльність церкви лише “як юридичної особи”, коли та вступає у правовідносини з її органами;

4) засудженні принципу свободи совісті, незважаючи на те, що він затверджений Загальною декларацією прав людини, ООН і Конституціями

більшості держав світу. Церква сприймає запровадження релігійної свободи як вимушене зло, на яке цей суспільний інститут вимушений погодитися із-за певних обставин і постійно працювати для підвищення рівня духовності суспільства [10, с. 21].

Політика відвертого дистанціювання від державної влади парадоксально уживається з патріотичним і національним забарвленням пасажів цієї доктрини. На відміну від доктрини католицизму, що має універсальний, надрегіональний характер, однією з основних ідей цього документа виступає захист національних інтересів. Треба зазначити, що в питанні національного патріотизму соціальна концепція РПЦ/УПЦ має багато спільного з ідеями аналогічних документів інших церков, зокрема українських – УПЦ КП і УГКЦ. Проте Руська православна церква при цьому позиціонує себе як вселенська. І хоча в доктрині констатовано, що “вселенський характер церкви, однак, не означає того, щоб християни не мали права на національну самобутність, національне самовираження”, ідеалом нації церква вбачає “православний народ” – це “коли нація, громадянська або етнічна, є цілком або здебільшого моноконфесійним православним суспільством”. Не важко зрозуміти, що церква має на увазі російську націю. Власне, навіть сама назва материнської церкви УПЦ – “Руська ПЦ” свідчить про національну основу церкви і відхід її від наднаціональних засад [10, с. 20]. Така проросійська орієнтація цього документа може мати (і має) певні наслідки для єпархій і парафій Української православної церкви.

Треба відзначити, що попри зазначені вище складники соціальної доктрини РПЦ/УПЦ, церква визнає, що завдання та діяльність обох суспільних інститутів можуть збігатися “у справах, які служать на благо самої Церкви, особи й суспільства” (III, 8). Для церкви така взаємодія позиціонується як компонент “її спасенної місії, яка передбачає всебічну турботу про людину” (III, 8). І для цього вона, у тих сферах, де це можливо, здатна “поєднувати відповідні зусилля з представниками світської влади” (III, 8). З усіх трьох СДЦ, що аналізуємо в даній статті, в “Соціальній концепції” виписано вичерпний перелік сфер державно-церковної взаємодії в галузі соціальної роботи, хоча, безумовно, така взаємодія з державою не є прерогативою лише однієї УПЦ.

Якщо порівнювати соціальну концепцію УПЦ КП – декларацію “Церква і світ на початку третього тисячоліття” [2], що була ухвалена на Ювілейному помісному соборі Української православної церкви Київського патріархату, який відбувся в Києві 9-10 січня 2001 р., з антологічним документом УПЦ, то більшість дослідників [11; 14; 15; 9] констатує її генеалогічну спорідненість з вихідними положеннями соціальної концепції Московської патріархії, хоча вона й не містить деяких розділів, що є в “Основах соціальної концепції”, наприклад, “Церква і політика”, “Власність”, “Війна і мир” тощо. У соціальній доктрині УПЦ КП також негативно характеризується секуляризація: “Конфлікт між християнством і секулярною культурою триває. Його сутність полягає

в тому, що це конфлікт між гріховним світом, що самоствердився, і реальністю Бога і потойбічного буття, – як в індивідуальному плані, так і у космічному, або всесвітньому масштабі” (II, 8). Водночас питання свободи совісті Церква Київського патріархату не засуджує, навіть навпаки – закликає державу “не втручаючись у внутрішнє релігійне життя і не порушуючи закону про свободу совісті, дбати про духовну безпеку своїх громадян” (XIV, 8). Таку м’яку позицію УПЦ КП можна пояснити іншими умовами існування цієї церкви. Будучи невизнаною світовим православ’ям, вона діє в умовах поліконфесійного суспільства і її виживання багато в чому залежить саме від функціонування й правого захисту державою цього міжнародного принципу. Загалом “Церква і світ...” демонструє набагато більшу стриманість у геополітичних висловлюваннях, толерантність до міжконфесійних проблем і церковно-державних відносин, ніж це робить аналогічний документ УПЦ.

Трансляючи загалом традиційні погляди православ’я щодо природи держави й ідеалу державно-церковних відносин на засадах “симфонії влад”, церква всіляко виказує лояльність до державної влади. Вона сприймає державу як “необхідний елемент життя в зіпсованому гріхом світі, де особистість і суспільство потребують захисту від всілякого зла” (XIV, 3), і в цьому вбачає моральний сенс існування держави. На відміну від “Основ соціальної концепції” в доктрині УПЦ КП не простежується відвертої та досить суперечливої політики дистанціювання від світської влади (лише констатується принцип невтручання у справи один одного). Відсутні пасажі про будь-який моральний осуд дій світської влади, і, що характерно, у документі не знайти закликів про можливість громадянської непокори. Основну ж відмінність соціальної доктрини УПЦ КП від подібного документа РПЦ/УПЦ вбачаємо в її проукраїнській і патріотичній спрямованості, що виступає головним виразником її лояльності до української держави. Будучи однією з національних церков, УПЦ КП офіційно проголошує себе “духовним фундаментом держави” (XIV, 7). Церква “радо вітала проголошення незалежності України і підтримує утвердження її державності”, а також засуджує “будь-які спроби тим чи іншим шляхом дискредитувати нашу державність” (XIV, 7).

У Декларації не порушено окремим питанням проблеми співробітництва з державою в соціальній сфері, мовляв, духовне відродження є важливішим, ніж соціальне служіння (XVI, 6). Церква тут стоїть на традиційних для ортодоксальної лінії Вселенського православ’я позиції щодо її основної місії, яка полягає “в служінні спасінню людей для вічного життя, з одного боку, а з іншого – для очищення і освячення світу” (XVI, 10). Проте для такого “очищення” церква схильна використовувати традиційні засоби: “багатство літургійного життя, красу богослужіння і християнського мистецтва, і особливо – євхаристію” (XVI, 7). На нашу думку, подібне нехтування церквою значення соціальної

роботи у своєму основному документі, що висвітлює соціальну доктрину, ставить її в невідгідне становище відносно УПЦ, у СДЦ якої це питання виписано досить предметно. УПЦ, наприклад, за останні тринадцять років вдалося взяти духовну опіку майже над усіма силовими структурами країни (Міністерство внутрішніх справ, Державна прикордонна служба, установи пенітенціарної системи, Служба безпеки України тощо) [9]. Досягти цього вдалося, зокрема, завдяки підвищеній увазі до сфер державно-церковного співробітництва.

Підсумовуючи, Декларація УПЦ КП не відійшла від загальної ортодоксальної лінії Вселенського православ'я у відносинах з державою й оцінки ролі держави в місії церкви, хоч і є більш поміркованою та лоялістською (україноцентричною) у цьому питанні, ніж соціальна доктрина РПЦ/УПЦ. У цій сфері, як, власне, і в інших, офіційна позиція УПЦ КП є традиціоналістською (консервативною), зокрема внаслідок постійної загрози бути звинуваченими у неправославності. Як слушно зауважує О. Саган, радикальні кроки в бік модернізації вчення можуть надати її опонентам додаткові козири в запереченні визнання цієї церкви і звинуваченні їх у переході до протестантизму чи католицизму [10, с. 206].

УГКЦ розвиває своє соціальне вчення через засвоєння соціальної доктрини Римо-католицької церкви, яка є спільною для всієї католицької спільноти. На відміну від ортодоксального православ'я, сучасне соціальне вчення католицизму дедалі більше втрачає суто теологічний характер і набуває загальнолюдських характеристик, оперує економічними поняттями, соціально-етичними оцінками, практичними висновками і пропозиціями, у ньому домінує персоналістська парадигма в обґрунтуванні розвитку, співучасті, спільного блага, гідності людини як особистості [12, с. 6].

Треба відзначити, що соціальне вчення РКЦ не є уніфікованим, враховуючи розмаїття традицій церков, з'єднаних з римською. У зв'язку із цим у соціальній доктрині католицизму є термін "інкультурація", під яким розуміють адаптацію християнства до тієї чи іншої культури та зустрічне збагачення цієї культури християнськими цінностями [3, с. 322, 293]. Тож, керуючись загальними принципами СДЦ католицизму, у соціальній доктрині УГКЦ значну роль відіграють осмислення східно-церковної традиції та аналіз суспільних процесів, що відбуваються в Україні. Відповідно, процеси внутрішньокерковного осмислення приводять до доповнення УГКЦ загальнокатолицької СДЦ.

Особливість соціальної доктрини УГКЦ, котра на сьогодні представлена в офіційному документі – "Катехизмі Української греко-католицької церкви "Христос – наша Пасха", – порівняно із загальнокатолицьким суспільним ученням, полягає в тому, що вона офіційно позиціонує себе як церква українського народу, а в її богослов'ї важливе місце посідає тема християнського патріотизму, зміст якої полягає в обов'язку християн не тільки любити свій народ, державу, але й активно

обстоювати християнські цінності в щоденному житті. Власне, на це і спрямоване розрізнення обов'язків людини як християнина і як громадянина [5, с. 123, 126–127].

Державу та її призначення Катехизм оцінює радше в дусі католицького вчення, ніж з погляду православної традиції. Держава не сприймається як вимушена реальність і вияв гріховного світу, її природа оцінюється скоріше з позицій світських соціально-філософських теорій: “Держава є формою організації життя нації. Кожен народ прагне забезпечити свою ідентичність через створення держави. Як політична спільнота, держава існує задля спільного добра тоді, коли через відповідну діяльність поглиблює, конкретизує та охороняє моральні цінності народу” (954). Церква вбачає сенс існування держави в “обмеженні різних виявів зла”, але суто правовими засобами. Із цього погляду політична влада визнається “моральною силою суспільства” (955). Одне з центральних місць у розділі Катехизму про засади державно-церковних відносин – “Християнське розуміння держави” – належить вченню про необхідність усіх громадян сприяти демократичній владі в її місії піклуватися “про спільне благо, визначальними ознаками якого є релігійна свобода, культура, освіта й наука” (958). Звідси підвищена увага церкви до явища корупції (питання, що не представлене в доктринах УПЦ і УПЦ КП) та інших виявів зловживання державною владою (966, 967), що заважають останній піклуватися “про спільне благо” й охороняти “моральні цінності народу”.

Отже, лейтмотивом соціальної доктрини УГКЦ в досліджуваному питанні є, без сумніву, синтез “світського” і богословського підходів в оцінці місії держави, яку церква застерігає і від надмірного відсторонення її від суспільства, і від спокуси тотального контролю над своїми громадянами і церквою. Тому для УГКЦ питання морального вдосконалення суспільства нерозривно пов'язане з удосконаленням політичного устрою держави, адже що “більше громадян бере участь у владі, то більше треба, щоб ті громадяни були праведними, себто мали моральне виховання, сповнене євангельськими принципами” (965). Єдино прийнятним політичним устроєм для виконання її місії церква вважає демократію, яка, “як суспільний устрій, ...може вважатися відповідним до християнського світогляду” (932).

Соціальні доктрини українських церков, попри значні теологічні ті інші розбіжності, засвідчують їх наміри здійснювати морально-етичний контроль над процесами, що відбуваються в сучасному українському суспільстві. Завдяки своєму етичному характеру СДЦ здатні за умов рівноправних партнерських відносин запропонувати державній владі допомогу провідних християнських церков у вирішенні різноманітних питань соціогуманітарного характеру, зокрема посприяти духовному оздоровленню суспільства, збереженню та відродженню історичної й культурної спадщини української нації, покращенню сфери соціального забезпечення.

Література:

1. Бадджо А. М. Християнське соціальне вчення: ідентичність та методологія / А. М. Бадджо // Соціальна доктрина церкви : зб. ст. – Львів : Свічадо, 1998. – С. 49–78.
2. Декларація Ювілейного Помісного Собору Української Православної Церкви Київського Патріархату “Церква і світ на початку третього тисячоліття” [Електронний ресурс] / Релігійно-інформаційна служби України. – Режим доступу : <http://old.risu.org.ua>.
3. Компендіум Соціальної доктрини Церкви. – К. : Кайрос, 2008. – 550 с.
4. Костюк К. Н. История становления и теоретические основания христианского учения об обществе / К. Н. Костюк // Социально-политический журнал. – 1997. – № 4. – С. 130–145.
5. Мороз В. Церква та її завдання у світі: до питання про потенціал суспільного вчення УГКЦ / В. Мороз // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Історичне релігієзнавство”. – 2010. – Вип. 2. – С. 121–134.
6. Недавня О. Трансформації католицьких конфесій в роки Незалежності України : колективна монографія / О. Недавня // Християнство доби постмодерну. – К. : Від. релігієзнавства Ін-ту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, Укр. Асоц. релігієзнавців, 2005. – С. 219–238.
7. Онищук І. І. Замойський синод 1720 р. Історично-юридичний аналіз : монографія / І. І. Онищук. – Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки, 2014. – 274 с.
8. Річний звіт про діяльність Синодального відділу по взаємодії зі Збройними силами та іншими військовими формуваннями України [Електронний ресурс] / Українська Православна Церква. – Режим доступу : <http://orthodox.org.ua>.
9. Саган О. Православна ортодоксія у світлі релігійного постмодерну / О. Саган // Християнство доби постмодерну : колективна моногр. / Українське релігієзнавство. – 2005. – № 3 (35). – С. 189–207.
10. Саган О. Соціальна доктрина Російського православ'я: чи буде два кроки назад? / О. Саган // Українське релігієзнавство. – 2002. – № 23. – С. 14–24.
11. Сергійко В. Ф. Соціально-етичне вчення християнства: тенденції розвитку, конфесійні особливості : автореф. дис. ... к.філос.н. : спец. 09.00.11 / В. Ф. Сергійко. – К., 2003. – 20 с.
12. Социальная доктрина Русской Православной Церкви [Электронный ресурс] // Мир религий. – Режим доступа : <http://www.religio.ru>.
13. Соціальна концепція Української Православної Церкви [Електронний ресурс] / Українська Православна Церква. – Режим доступу : <http://orthodox.org.ua>.
14. Титаренко О. Р. Соціальне християнське вчення в контексті релігійного модерну : автореф. дис. ... к.філос.н. : спец. 09.00.11 / О. Р. Титаренко. – К., 2004. – 20 с.

15. Хілько Є. В. Соціально-психологічні характеристики українського православ'я в першому десятилітті ХХІ ст. / Є. В. Хілько // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 59. – № 4. – С. 561–566.

Надійшла до редколегії 08.10.2014 р.

УДК 351.9

Н. О. ПУШКАРЬОВА

МІСЦЕ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Проведено дослідження сутності поняття “контроль”, визначено види контролю та обґрунтовано місце громадського контролю в системі надання адміністративних послуг органами державної виконавчої влади і місцевого самоврядування.

Ключові слова: контроль; адміністративна послуга; органи влади; державний контроль; громадський контроль; внутрішній (адміністративний) контроль.

Research of essence of concept “control” is conducted in the article, certainly types of control and grounded place of public inspection in the system of grant of administrative services by executive public and local self-government authorities.

Key words: control; administrative favour; organs of power; state control; public inspection; internal (administrative) control.

Економічна, соціальна і політична ситуація, що склалася сьогодні в Україні, висуває категоричні вимоги щодо створення прозорої та ефективної влади. Її формування має забезпечуватися постійним суспільним діалогом щодо встановлення цілей та визначення механізмів їх досягнення; упровадженням стандартів “відкритого врядування”; забезпеченням прозорості прийняття та реалізації рішень через спрощення процедур і надання широкого інформаційного доступу до процесів ухвалення управлінських рішень і створенням громадського контролю за діями влади.

Відзначимо, що для нашої держави, яка потребує радикального перевлаштування суспільства, необхідне посилення уваги до контролю і нагляду за виконанням різних перетворень. Чим більш послідовною буде ця увага до контролю і нагляду в державному управлінні, тим стабільніше буде функціонування держави і вище рівень розвитку суспільства.